

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Волохова І.С.

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

Податкова система України в умовах євроінтеграції

Виконавець

студент фінансово-економічного факультету

- Набойченко С.А.
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Мартинюк І. В.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

Випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Набойченко Сергія Андрійовича

Податкова система України в умовах євроінтеграції

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з 3 розділів.

У роботі розглянуто еволюцію та розвиток податкової системи України; визначено сутність податку, його основні ознаки, функції та елементи; проаналізовано нормативно-правове регулювання справляння податків; проведено оцінку фіскальної ефективності основних бюджетоутворюючих податків України; розглянуто зарубіжний досвід країн Європейського Союзу щодо системи прямого та непрямого оподаткування; визначено напрями удосконалення податкової системи України в контексті основних бюджетоутворюючих податків в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: податкова система, євроінтеграція, податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, акцизний податок.

ANNOTATION

Of the final work for receiving a bachelor's degree

Naboichenko Sergii Andriiovich

The tax system of Ukraine in the conditions of European integration

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

The final work consists of three sections.

In the final work consider the evolution and development of the tax system of Ukraine; determine the essence of the tax, it's basis features, functions and elements; analyze legal regulation of tax collection; evaluate fiscal efficiency of the main budget-forming taxes of Ukraine; consider foreign experience of the European Union countries about the system of direct and indirect taxation; determine directions of improvement of the tax system of Ukraine in the context of the main budget-forming taxes in the conditions of European integration.

Keywords: tax system, European integration, personal income tax, corporate income tax, value added tax, excise tax.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ.....	8
1.1. Еволюція становлення податкової системи.....	8
1.2. Сутність податкової системи та її основних складових частин.....	15
1.3. Нормативно-правове регулювання справляння основних бюджетоутворюючих податків.....	23
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА 2012-2017 РР.....	33
2.1. Методичні підходи оцінювання фіскальної ефективності податкової системи.....	33
2.2. Моніторинг фіскальної ефективності прямого оподаткування в Україні за 2012–2017 рр.....	36
2.3. Аналіз фіскальної ефективності непрямого оподаткування в Україні за 2012–2017 рр.....	52
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	70
3.1. Європейський досвід справляння прямих податків та можливості його застосування в Україні.....	70
3.2. Імплементация європейського законодавства в сфері непрямого оподаткування у національну практику.....	79
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі набувають все більшого розвитку процеси глобалізації й інтеграції, що породжують зміни в економічних системах і посилюють взаємовплив між національними економіками держав. Одночасно з цим в Україні на офіційному рівні почалися процеси євроінтеграції, що в свою чергу визначають необхідність реформування державної політики в сфері міжнародних фінансових відносин з метою подальшого запровадження сьогочасного світового досвіду, який має спрямовуватись на розвиток податкової системи, а саме: підвищення рівня її фіскальної та регулюючої ефективності, застосування ефективних механізмів оподаткування, створення умов для комфортного функціонування та розвитку реального сектору економіки.

Підґрунтя стабільного функціонування національної економіки держави – це податкова політика, що реалізується через податкову систему. Проголошений урядом України євроінтеграційний напрям, безсумнівно потребує впровадження заходів з реформування, модернізації та підвищення конкурентоспроможності й ефективності розвитку податкової системи України. Саме із вибором європейського курсу розвитку економіки України активізується необхідність в дослідженні проблеми вдосконалення податкової системи України в контексті Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що в свою чергу підвищило інтерес до дослідження податкової системи України, в умовах політичної та економічної нестабільності в державі.

Вивченням питань функціонування податкової системи приділено багато уваги такими українськими вченими, як В. Л. Андрущенко, В. В. Буряковський, А. І. Крисоватий, Ю. Б. Іванов, В.М. Мельник, В.М. Федосов, Л.П. Сідельникова, С.І. Юрія, О. М. Десятнюк, Ф.О. Ярошенко, В.Г. Баранова та ін.

Проте у наукових здобутках вітчизняних вчених-економістів не досягнуто єдиного підходу стосовно напрямів реформування податкової системи України в умовах євроінтеграції. Недостатньо дослідженими залишаються питання, які пов'язані з модернізацією податкової системи, адаптацією чинного податкового законодавства до європейського економічного простору, можливостями застосування досвіду європейських країн в сфері оподаткування, особливостями і

наслідками реалізації реформ податкових систем в державах Європейського Союзу та ін.

Метою випускної роботи є аналіз теоретичних основ формування та розвитку податкової системи, розроблення практичних рекомендацій щодо її вдосконалення в умовах євроінтеграції.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких завдань:

- дослідити еволюцію та розвиток податкової системи України;
- визначити сутність податку, його основні ознаки, функції та елементи;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання справляння податків;
- провести оцінювання фіскальної ефективності прямого оподаткування в Україні;
- провести аналіз фіскальної ефективності непрямого оподаткування в Україні;
- розглянути зарубіжний досвід країн Європейського Союзу щодо системи прямого та непрямого оподаткування;
- визначити напрями удосконалення податкової системи України в контексті основних бюджетоутворюючих податків.

Об'єктом випускної роботи є процес формування та функціонування податкової системи України.

Предметом випускної роботи є теоретико-методичні засади розвитку податкової системи України та науково-практичні аспекти підвищення її ефективності в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у випускній роботі були використані загальнонаукові й емпіричні методи досліджень: наукової абстракції індукції та дедукції, системний та структурний – під час дослідження сутності понять податок, податкова система, податкова політика та ін., історичний – при дослідженні еволюції становлення податкової системи України, аналізу і синтезу – при дослідженні структури податкової системи, виділенні її основних функцій та принципів, статистичні методи – для відображення аналізу динаміки податкових надходжень в економіці України, структурно-функціонального аналізу – з метою визначення фіскальної

ефективності податків, економетричного аналізу й економіко-математичного моделювання, зокрема використання регресійних моделей – з метою прогнозування надходжень бюджетоутворюючих податків, метод порівняння – при аналізі зарубіжної і вітчизняної практики функціонування податкових систем.

Інформаційною базою дослідження є наукова періодика, монографії, наукові статті, періодичні видання, навчальні посібники, нормативно-правові акти України у сфері оподаткування, Податковий кодекс України, інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, Євростату, інформаційні ресурси мережі Інтернет, власні аналітичні розрахунки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що розрахунки, висновки та рекомендації, сформульовані у роботі можуть бути використані з метою вдосконалення законодавства з питань оподаткування для підвищення ефективності розвитку податкової системи України в умовах євроінтеграції.

Результати випускної роботи були апробовані на II студентській науково-практичній конференції «Стабілізація фінансово-економічної системи України» за результатами якої було опубліковано тези в Студентському збірнику фінансово-економічного факультету.

Обсяг і структура випускної роботи. Випускна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 102 сторінки. Робота містить 16 таблиць і 35 рисунків. Список використаних літературних джерел нараховує 40 найменування. Також налічується 7 додатків.

ВИСНОВКИ

У випускній роботі узагальнено методичні засади розвитку податкової системи України в умовах євроінтеграції. На цій основі обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення податкового законодавства на основі європейського досвіду для підвищення ефективності розвитку податкової системи України під впливом євроінтеграції.

За результатами проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

1. Дослідження еволюції становлення податкової системи України дало змогу виявити основні етапи її розвитку, починаючи від її зародження в Київській Русі й завершуючи остаточним формуванням за часів Незалежної України. На кожному з основних етапів було проаналізовано вплив податкової системи на економічний розвиток держави.

2. Можна стверджувати, що в основі формування сучасної податкової системи лежить поняття податку, його основних елементів, ознак і функцій. Визначені відмінності між різними категоріями структури податкової системи дозволили нейтралізувати непорозуміння в термінології. Обґрунтований основний взаємозв'язок між податковою політикою та податковою системою держави.

3. Теоретично підтверджено, що вагому роль в усіх процесах, які пов'язані з податками і зборами в Україні, відіграє податкове законодавство, яке слугує фундаментом для подальшого формування ідеальної податкової системи держави.

4. Проаналізована фіскальна ефективність прямих податків в контексті податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств дала змогу виявити вплив інфляції на реальні надходження податків, залежність приросту номінальної заробітної плати і приросту ПДФО, питому вагу податків у ВВП, залежність надходжень ППП від фінансового результату підприємств до оподаткування, наявність суттєвих переplat з ППП до бюджетів, відмінності між ефективною та нормативною ставками податків. Більш детальний аналіз структури податків показав їх внутрішні складові елементи, на які була звернена особлива увага під час надання рекомендацій з вдосконалення ПДФО і ППП. Динаміка щомісячних надходжень показала наявність певної періодичної у надходженнях даних податків. На основі проведеного дослідження було

побудовано прогноз по надходженням ПДФО і ППП до зведеного бюджету України на 2018-2019 рр.

5. Оцінена фіскальна ефективність непрямих податків в контексті податку на додану вартість та акцизного податку показала вплив інфляції на реальні надходження податків, розбіжності між нормативною та ефективною ставками податків, залежність надходжень досліджуваних податків від ВВП, експорту та імпорту. Структура ПДВ та акцизного податку черговий раз підтвердили суттєву імпортозалежність України, а динаміка щомісячних надходжень дозволила виявити певні періоди, в які відбувалися суттєві розбіжності в надходженнях. В результаті проведеного дослідження було побудовано прогноз по надходженням ПДВ та акцизного податку до зведеного бюджету України на 2018-2019 рр.

6. Аналіз європейського досвіду в сфері прямого оподаткування дозволив обрати найперспективніші варіанти для вдосконалення прямого оподаткування в Україні, враховуючи нинішній стан нашої економіки і загальний рівень розвитку податкової системи.

7. Дослідження процесів імплементації європейського законодавства в сфері непрямого оподаткування у національну практику показали нам чіткий перелік змін, які Україна вже частково застосувала та змін, які їй ще треба встигнути впровадити у зв'язку з Угодою про асоціацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Андрущенко В. Л. Фінансова думка заходу в ХХ столітті: Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів. – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
- 2) Баранова В.Г. Податкова система: Навчальний посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.]; за ред. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.
- 3) Буряковський В. В. Податки: Навч. посіб. – Дніпропетровськ: Пороги, 1998. – 611 с.
- 4) Другі наукові читання пам'яті С.І. Юрія: збірник наук. праць. / За ред. д.е.н. проф. О.П. Кириленко. – 28 лист. 2016р., м. Тернопіль. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 184 с.
- 5) Замасло О. Т. Податкова система України в умовах євроінтеграції. – Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит». – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2018.
- 6) Заяц М. Є. Теорія податків: Підручник – Мн.: БГЕУ, 2002. – 220 с.
- 7) Іванов Ю. Б. Податкова система: Підручник / Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
- 8) Конституція України : від 28.06.1996 / редакцією від 30.09.2016 / Верховна Рада України.
- 9) Лазор, О. Д. Місцеве управління: поняття, терміни, визначення : словник-довідник / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. - 2-ге доповн. навч.-наук. вид. - К. : Дакор, 2004. - 335 с.
- 10) Мельник В.М. Сутність податків як проблема категорійно-понятійного апарату податкових фінансів // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №5. – с.22-24
- 11) Місячні звіти Державної казначейської служби України про виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів за доходами за 2012-2017 рр. [Електронний ресурс].– Режим доступу:
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

- 12) Оподаткування суб'єктів підприємництва: Навч. посібник. / Л.П. Сідельникова, Т.В. Чижова, Я.В. Якуша. - К.: Видавництво Ліра-К, 2013.-424 с.
- 13) Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України : [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 14) Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України : [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
- 15) Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України : [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
- 16) Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України : [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/>
- 17) Офіційний веб-сайт Навігатор Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://navigator.eurointegration.com.ua/tasks>
- 18) Податковий кодекс України : від 02.12.2010 / редакцією від 19.04.2018 / Верховна Рада України.
- 19) Політичний і фінансово-економічний словник : Понад 3000 термінів, понять, імен / О. Сліпушко. – К. : Криниця, 1999. – 390с.
- 20) Сухарський В. С. Економічний словник-довідник / В. С. Сухарський – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – 328 с.
- 21) Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : від 27.06.2014 / редакція від 30.11.2015 / Верховна Рада України.
- 22) Федосов В.М. Фінанси: Підручник / За ред. СІ. Юрія, В.М. Федосова. - К.: Знання, Ф59 2008.-611с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pidruchniki.com/19991130/finansii/finansii>
- 23) Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн, А. А. Славкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 387 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/96/54/>

24) Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 576 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://pidruchniki.com/10000210/finansiv/teoriya_finansiv

25) Ярошенко Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ф. О. Ярошенко, В. В. Павленко, В. П. Павленко; за заг. ред. А. М. Подоляки. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 416 с.

26) Яцкевич І. В.. Фінанси : навч. посіб. / І. В. Яцкевич, О. В. Голинська. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. - 316 с.. 2014. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://finlit.online/finansov-osnovyi/finansiv-navch-posib-yatskevich-golinska-odesa.html>

27) International tax Czech Republic Highlights 2018. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-czechrepublichighlights-2018.pdf>

28) International tax Finland Highlights 2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-finlandhighlights-2018.pdf>

29) International tax France Highlights 2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-francehighlights-2018.pdf>

30) International tax Germany Highlights 2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-germanyhighlights-2018.pdf>

31) International tax Latvia Highlights 2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-latviahighlights-2018.pdf>

32) International tax Lithuania Highlights 2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-lithuaniahighlights-2018.pdf>

- 33) International tax Netherlands Highlights 2018 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-netherlandshighlights-2018.pdf>
- 34) International tax Poland Highlights 2018 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-polandhighlights-2018.pdf>
- 35) International tax Slovakia Highlights 2018 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-slovakiahighlights-2018.pdf>
- 36) International tax Slovenia Highlights 2018 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-sloveniahighlights-2018.pdf>
- 37) International tax Sweden Highlights 2018 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-swedenhighlights-2018.pdf>
- 38) KPMG. Corporate tax rates table. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>
- 39) KPMG. Indirect tax rates table. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/indirect-tax-rates-table.html>
- 40) KPMG. Individual income tax rates table. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/individual-income-tax-rates-table.html>